

Fosterlandskärleken

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Fosterlandskärleken.

Att i en svensk tidning i våra dagar söka behandla och utreda frågan om fosterlandskärleken och dess vikt och betydelse, är, hvad vi tro, ett både otacksamt och impopulärt ämne. Sedan man nemligen under några senare år lyckats att till fiendtligt lidelsefulla och magtlystet sjelfviska sträfvanden hetsa snart sagt icke allenast alla stånd och klasser, utan äfven materiella intressen — senast nu arbetsgifvarnes och arbetstagarnes — emot hvarandra, att desse svårligen hafva tid att tänka på något annat än sig sjelfve, torde väl alltid frågan om fosterlandskärleken endast och allenast såsom sådan, vara, enligt flertalets uppfattning och tänkesätt, ganska otidsenlig. I en och annan tidning har man också ej så länge sedan sett densamma till och med förlöjligad, för att icke säga förhånad. Aftonbladet har emellertid nu upptagit ämnet i sitt nummer för den 25 sistl. Juli. Mätte man därför benäget tillgifva oss att äfven vi tillåta oss att upptaga det och följa Aftonbladet åtminstone en liten bit på vägen.

Aftonbladet inleder sin uppsats med följande rader:

”Det tyckes väl, som om olika åsikter icke borde kunna råda om innebörden af detta för oss alla heliga och dyra ord. Och dock synes så vara fallet. De olika politiska partierna söka ej sällan begagna sig af prerogativet att få ega fosterlandskärleken för sig och söka stämpla motståndarne såsom *”fosterlandsfiender”*. Det är en gammal manöver, den der, och den borde väl icke längre verka på sjelfständigt tänkande och rättsinnade medborgare. *Frihandlare* och *protektionister*, *värnpligts-* och *indelningsverksvänner*, lika väl som *försvarsnikilister* och *socialister*, vilja stundom behålla fosterlandskärleken för sig allena och förklara motpartiet för dess *”fiender”*; ja, stundom hör man stadsborna kalla landtborna, bönderna, för *”fosterlandsförrädare”*, då de senare icke vilja böja sig för de förras vilja och icke uppgifva sina intressen för stadsbornas, och tvärtom.

Samma taktik, har nu på ett särdeles *”värdigt”* sätt upptagits af det partis press, som hatar Norge och är missnöjd med vår egen regering.”

Oaktadt Aftonbladet benämner sin uppsats *Fosterlandskärlek*, får man, som läsaren behagar inse, ej någon närmare utredning, hvaren egentligen består, utan försätter Aftonbladet i stället frågan derom på de inom sig sjelfve söndrade och mot hvarandra kämpande partiernas grund. Dermed är dock frågan icke på något tillfredsställande sätt löst. I allmänhet måste man väl äfven medgifva att den är svåröst nog. Fosterlandskärleken är nemligen såsom kärleken i allmänhet af ganska individuell egenskap. Man älskar föremålet för sin kärlek på olika sätt och af olika skäl. Sålunda kan visserligen det ena politiska partiet sägas älska fäderneslandet lika mycket och lika väl som det andra, på samma gång, som de just derutinnan bekämpa hvarandra, utan att man derom kommer till någon verklig slutföljd, eller till något ömsesidigt förstånd. Vill man emellertid få för sig klart och tydligt hvad fosterlandskärlek är, måste man därför först göra sig reda för hvad nationalkänslan är. Ett folk, ett släkte, som eger samma stamföljd och språk, och som för öfrigt eger samma historiska och samhälliga utveckling, bildar en nation. Inom hvarje nation utvecklar sig på sagde grunder eller skäl ett eget politiskt och socialt lif, hvilket kännetecknar nationalitetens egendomlighet, som i sin ordning betingar icke allenast det besjälade inre sambandet, utan äfven de yttre gränserna derför, d. v. s. såväl seder, vanor och bruk, som det nationella omfångets ytvidd derför. Fosterlandskärleken är i sjelfva verket också ingenting annat än en inneboende del eller kanske rättare sagt den lefvande och värmande glöden i hvad vi kalla nationalkänslan. Vill man för öfrigt

i sammanhang med detta göra för sig klart hvad betydelse nationalitetskänslan spelat i världen, behöfver man visserligen icke gå långt tillbaka. Detta århundrade, snart sagt vår egen samtid, vittnar derom på ett öfvertygande sätt. Ifrån och med 1848 kämpade det i olika större och mindre konunga- och furstendömen söndrade Tyskland en fortsatt mångårig kamp för vinnandet af nationlig enhet, intill dess det 1871 lyckades konung Wilhelm af Preussen att väsentligast genomföra den och ikläda sig den tyska kejsarkronan. Samtidigt uppträdde i Italien och Ungern Garibaldi och Kossuth kämpande, hvar och en inom sitt land, för samma mål. Italien uppnådde det äfven. Intilldess äfven Österrike uppgått i Tyskland och Ungern vunnit sitt mål, återstår likväl ännu alltid stora nationella strider. Huru många revolutioner hafva ej för öfrigt upprört det Polska folket i dess nationella sträfvanden. Fosterlandskärleken. säga vi, utgår följaktligen från nationalalibetsbegreppet.

Oaktadt ett folk kan dela sig i mångfaldiga meningsskiljaktigheter, såväl i afseende på olika politiska och sociala intressen, som äfven ifråga om de arbetsgifvandes och de arbetstagandes ställning till hvarandra samt hvad vidare härtill kan läggas, utgör icke förty hela det svenska folket en gemensam nationel enhet, en stor, om vi så få uttrycka oss, familj, för hvilken det ligger stor vikt uppå att — för såvidt den icke vill bli bortopad såsom sådan — lika allmänt som trofast samla sig omkring fosterlandets altare och offervilligt underbålla lågan derpå med sin nationella hängifvenhet, sin fosterlandskärlek.

Inom Sverige har nationalkänslan och fosterlandskärleken under detta århundrade blott några få gånger haft tillfälle att på ett inom vår utvecklingshistoria mera framstående sätt ådagalägga att desamma, hvad helst för öfrigt en eller annan penna derom må skriva, icke ännu äro aldeles slocknade. Dessa, de betydelsefullaste momenten, äro likväl lätt räknade. Revolutionen 1809 utgör alltid ett bevis derom, vidare representationsförändringen 1865 samt slutligen de frivilliga skarpskytteföreningarnas bildande 1859 och 1860 samt det dermed i sammanhang stående uppresandet af Carl XII:s stod 1868. Dessa tre eller — om man så vill — fyra tilldragelser, utgöra, efter vår uppfattning, de inom Sverige under detta århundrade egentligen timade manifestationer, vittnande om en ännu inom det svenska folket lefvande nationel anda och fosterländsk sann hängifvenhet, n. b. för så vidt man icke dertill jemväl får lägga, att *de fyra riksstånden* vid riksdagen 1860 *samstämmigt* förkastade eller *afslogo* upphäfvandet af den § i den norska grundlagen, som berättigade unionskonungen att tillsätta en svensk ståthållare, *annat än i sammanhang med en blifvande revision af föreningsfördraget mellan Sverige och Norge*.

Vi hafva ingenting emot, vilja vi säga, att äfven räkna detta af de fyra riksstånden samstämmigt fattade beslut, såsom en viktig exponent för det allmänna nationella tänkesättet. Af sådan egenskap var det väl ock. Det återljöd inom den svenska pressen riket vida omkring och icke minst i hufvudstaden. Beslutet var nationellt, emedan det hvilade på innebörden i det svensk-norska föreningsfördraget 1814. Det var nationellt, emedan det gälde unionens bestånd och fäderneslandets rätt, nationellt, emedan det upprätthöll vår politiska ställning. Som bekant upphäfde vår nuvarande konung emellertid ståthållareskapet, utan förutgången revision af föreningsfördraget samt utan att vidare höra den svenska riksdagen. Han hade dertill visserligen en rätt, men följderna af åtgärden hafva visat sig i högsta grad otillfredsställande.

Sedan vi nu sökt att litet närmare utreda och belysa af hvad betydelse ett folks nationalkänsla och fosterlandskärlek är, torde något hvar äfven lättare och bestämdare kunna göra för sig klara de egenskaper, som möjligtvis kunna och måste stämpla ett eller annat parti, en eller annan tidning, en eller annan offentlig eller enskild person såsom *fosterlandsvänlig* eller *fosterlandsfiendtlig*. Såsom det senare kunna naturligtvis ingen af dessa kategorier stämplas därför att de vare sig i stora eller mindre fosterländska frågor tillhöra olika partier och hysa olika meningar, utan blifva de det först ifall de gifva åt sina sträfvanden en nationalvidrig och följaktligen äfven en fosterlandsvidrig karakter och rigtning. Men en och hvar, som öfverskrider behörig gräns därför, är hvarken mer eller mindre än en fiende till det egna fosterlandet, och måste berättigadt jemväl betecknas såsom sådan. Den omständigheten att man till sin öfvertygelse är *frihandlare* eller *protektionist*, *värnepligts* eller *indelningssvän*, *försvarsnihilist* eller *socialist*, gör visserligen ingen, hvarken i ena eller andra afseendet till en fiende mot fosterlandet. Långt derifrån. Inre sociala partigrupperingar äro numera naturliga livsvilkor för vår samtids parlamentariska utveckling. Sina vänner eller fiender måste ett folk uppsöka i det sätt hvarpå den ena eller andra uppträder vid behandlingen af sådana frågor, som angå eller beröra rent nationella angelägenheter.

Aftonbladet avslutar de af oss härofvän återgifna raderna — som läsaren behagar finna — med efterföljande ord:

"Samma *taktik* har nu på ett särdeles "värdigt" sätt upptagits af det partis press, som *hatar Norge* och är missnöjd med vår egen regering." Såsom en lika naturlig som enkel slutföljd af vårt i det föregående uttalade åsigt om nationalitetsbegreppet, och sig derpå stödjande fosterlandskärlek, protesterar vi — i första rummet — på det bestämdaste emot att åtminstone vi, för vår del, någonsin höjt vår röst emot stortingets och Sverdrups tillvägagångssätt af några slags endast "*taktiska*" skäl, utan af vida betydelsefullare och viktigare, nämligen af rent fosterländska. I sammanhang härmed få vi jemväl vidare inlägga en ej mindre bestämd protest emot hvarje häntydning derpå, att vi skulle *hata Norge*. Vi äro långt derifrån. Lika väl som vi fordra aktning för vårt lands nationella utveckling, unna vi Norge och det norska folket jemväl all möjlig sjelfständig utveckling. Vi älska tvärtom det norska folket, men beklaga och ogilla det sätt hvarpå stortinget sköter dess runor. Enär vi också ej vilja att vårt fädernesland skall indragas i för oss fullkomligt främmande förvecklingar hafva vi helt enkelt jemväl förordat och kraft unionens upphäfvande. Det är följaktligen också endast och allenast från *unionel synpunkt*, och det i de fall, som de ingripa i vår nationella sjelfständighet, som vi bekämpa och ogilla ej mindre vår egen regering, än stortingets och Sverdrups tillvägagångssätt.

Beträffande Aftonbladets påstående, att man stundom hos stadsboarne kalla landtboarne, "bönderna", som tidningen behagar uttrycka sig, för "fosterlandsförrädare", då de senare icke vilja böja sig för de förres vilja att icke uppgifva sina intressen för städernas och tvärtom", så drabbar detta påstående under inga vilkor oss.

I fråga om städernas och landsorternas intressen sig emellan, hafva vi länge befunnit oss i det led, som kräfver, att de allmänna bördorna skola utjemnas till likhet allt efter inkomster, vare sig inom stad eller land.

Af oss är för öfrigt benämningen "bönder" långt för detta bortlagdt.

Vårt lands odalmän äro lika goda "herrar" som en och hvar medlem till och med i Aftonbladets redaktion.

För tillfället måste vi sluta här.

Nu aflidne f. d. riksdagsman Albert Wilhelm Björks uttalade yttrande i den norska frågan vid riksdagen 1860.

Frågan gälde vid 1859 och 1860 årens riksdag norska stortingets fordran, att unionskonungens rättighet att, enligt den då varande norska grundlagen, tillsätta i Norge svensk ståthållare, skulle upphävas. Med anledning af norska stortingets kraf i förevarande fall, och konung Carl XV:s personliga löfte att villfara det, väckte Ankarsvärd och Dalman motioner, afseende revision af föreningsakten.

Enär man pligtskyldigt inom den svenska tidningspressen med det största erkännande och bifall i dagarne minnestecknat den nyligen aflidne f. d. riksdagsmannen A. W. Björk i Göteborg, torde det icke vara utan sitt värde att erinra sig hans uppfattning af de norska förvecklingarna då.

Bland annat yttrade han följande:

"Innan jag yttrar mig om lämpligheten af att det ifrågavarande stadgandet upphäves, ifall det är unionelt, såsom jag anser det, kan jag icke underlåta att framkasta den frågan huru det kommit derhän, att det enkla förhållandet af en *realunion* blifvit så misskändt, som det uppenbarligen finnes vara, och att de klara och tydliga konsekvenserna af detta förhållande nu ifrågasättas mera än från en sida? Svaret måste blifva, att sådant skett genom den mest *klandervärda eftergifvenhet*, för att icke säga *feghet*, å de svenske rådgifvarnes sida. Den svenske man, som först tillät att unionsfrågor behandlades särskildt af svenskt och särskildt af norskt statsråd, och som sålunda gaf åt lagar, som törde begge nationerna, egenskapen af traktater, i stället att dylika frågor bort afgöras af den gemensamma regeringsmagten, antingen utan eller efter de särskilda representationernas hörande; han och de, som uppträpat denna väg, till dess den, tyvärr blef den vanliga gångvägen, bära skulden till det missnöje, som nu förefinnes å ömse sidor. Dessa män hafva icke uppfyllt sin *pligt mot fosterlandet* och om någon af dem ännu lever och ser följderna af sin brist på urskilning eller på kraft, så må han *anklaga* sig. Det är genom deras förfarande, som unionen är *faktiskt sönderfallen*, om än icke bruten; och så länge de faktiska förhållandena icke öfverensstämma med rättsgrunden, skall ställningen kännas tryckande å ömse sidor. Anspråken å ena sidan skola sträfva att göra det juridiska förhållandet till en sanning, och fordringarna å den andra skola utgå från försök att förtyda föreningsfördraget, för att lämpa, det efter det faktiska befinnandet. Intetdera befrämjar en verklig samverkan. Här af visar sig nödvändigheten af en *revision af fördraget*. Den måste ske, för att bibehålla samsjjan, och för detta ändamål må Sverige göra all den uppoffring af företädesrättigheter, som låter förena sig med unionsrikenas ställning i det europeiska statsförbundet. Det bör så mycket hellre medgifva Norge en lika berättigad ställning i andra fall, som endast derigenom kan förekommas, hvad som främst af allt bör undvikas, att *den ena nationen kan begagnas mot den andra*. Detta kan ske i deras förhållande både till andra magter och till hvarandra, och i begge fallen är faran så stor, att hvarje *fosterlandsvän* skall finna ingen uppoffring nog betydlig att förekomma en sådan olycka".

"Med denna uppfattning, kan jag icke annat än önska, att det ifrågavarande stadgandet, då det kännas tryckande för Norge, måtte upphävas; och gör jag mig den förhoppning, att, då sådant sker, det bidrager att närma oss till målet af en revision, liksom jag är öfvertygad, att konungens pröfning af förslaget endast kan och skall ske i svenskt statsråd, förstärkt af tre norrmän".